

lus intercessit, licet obligent, potest tamen, prius quam impleantur, de illis relaxatio juste postulari, et concedi in odium creditoris per dolum vel metum extorquentis juramentum.

Et in hoc sensu dicitur in d. cap. *Cum contingat: Mulieres ipsae servare debent hujusmodi juramenta sine vi et dolo sponte præstita.* Ita, scilicet, ut non solum illa violare non liceat, verum etiam nec relaxationem sine alia causa postulare. Et ita argumentum in contrarium, quod inde sumit Sylvester, ad summum probat, interveniente fraude vel metu, posse non servari petendo relaxationem, non vero non obligare, maxime quia argumentum a contrario sensu, quando sequitur absurditas, non vallet, nec est extendendum.

18. Et idem est sensus cap. 2, de Jurejurando, in 6, et magis explicatur in cap. 2, de Pactis, in 6, per particulam *omnino*; recte enim intelligitur, ut, interveniente dolo vel metu, non omnino servari debeat juramentum, quia potest peti relaxatio; non vero bene infertur omnino posse non servari, id est, propria auctoritate sine ulla relaxatione, quia hic sensus non sequitur ex vi illationis, et ita non habet fundamentum in textu, et repugnat rationi textus, quia tale juramentum, etiamsi intercesserit *fraus et vis*, potest servari sine salutis dispendio. Ergo servanda est regula cap. *Verum*, de Jurejurando, ut sic jurantibus non simpliciter dicatur juramentis non obligari, ut tollatur materia pejerandi, sed dicatur habere justam causam petendi relaxationem.

19. Verba autem d. Authenticæ, licet in specie duriora sint, nam de talibus juramenti dicitur: *Nullius esse momenti jubemus*, tamen in re sunt minus efficacia, quia lex civilis non habet auctoritatem declarandi an juramentum sit validum, neque, nec potest irritare illud ratione solius metus vel doli, si materia juramenti licita est juranti. Sensus ergo est, nullius esse momenti in ordine ad forense judicium seculare, cuius argumentum evidens est, quia non solum de juramentis factis a minoribus, sed etiam de factis a *majoribus*, expresse loquitur lex illa; ergo non potest intelligi de nullitate obligationis juramenti in re ipsa, et in conscientia. Addo præterea, si verum est per illa jura concessum esse talibus juramenti specialem favorem, et vim non solum introducendi suam obligationem, sed etiam confirmandi pacta, hoc favore non gaudere talia juramenta, quando per vim et metum extorta sunt, et hoc etiam esse intentum in illis juribus, et præsertim in d. Authenticæ,

ut est communis sententia de qua testatur Covar. supra, part. 3, § 4, num. 2, et ex dictis capitibus sequentibus amplius constabit.

CAPUT XII.

UTRUM JURAMENTUM PROMISSORIUM DE ACTU VIRTUTIS SEMPER INDUCAT OBLIGATIONEM?

1. Explicuimus conditiones necessarias ex parte jurantis ad hunc effectum promissorii juramenti; sequitur ut declaremus conditiones, quæ ex parte rei promissa possunt esse necessariae. Suppono autem materiam juramenti promissorii, ut tale est, esse aliquid faciendum, vel omittendum in futurum a jurante, ex D. Thoma, in d. artic. 7. Nam præterita facta, vel quæ actu fiunt, non sunt materia promissionis, sed assertionis. Et similiter quæ per alias causas fieri debent, vel ab aliena voluntate pendent, non possunt ab aliquo sub juramento promitti, nisi fortasse quatenus aliquo modo fieri possunt ab eo qui jurat, vel applicando causam, vel inducendo illam, vel alio simili modo, ut in superiori libro, cap. 10, declaratum est. Atque hinc etiam constat, materiam hujus juramenti debere esse aliquid possibile juranti, quia nemo obligatur ad impossibile. Et ita dicit D. Thom. supra, juramentum de re impossibili non obligare, quia deest illi comes judicii, utique in re maxime necessaria ad substantiam et fundamentum obligationis. Præterea materia, seu actio possibilis homini triplex distingui potest: quædam bona et optima (ut sic dicam), qualis est actio, quæ dici solet de meliori bono, et de hac non oportet movere quæstionem; nam constat circa hanc maxime posse obligare juramentum promissorium; quid enim amplius desiderari potest ex parte materiæ? Et hoc a fortiori constabit ex dicendis infra de Voto. Alia est materia non bona, quam ita appellamus, ut tam malam quam indifferentem comprehendamus, de quibus simul dicemus in cap. seq., quia fere sub eadem regula comprehenduntur. Tertia est materia bona quidem et honesta, quamvis non sit ex melioribus et optimis bonis, de qua hic dicemus.

2. *Juramentum de re honesta obligare, nisi impedit major bonus.* — Primo ergo certum est juramentum de re honesta, seu de actu virtutis, si non impedit major bonus, de se obligare. Dico autem de se, id est, quantum est ex parte materiæ, ita ut adsit consensus,

et ex alio capite, vel mutatione rerum facta, non sit ablata obligatio, et sic assertio est communis omnium et clara. Primo, quia si juramentum potest honeste impleri, et sine impedimento majoris boni, eo ipso est de optimo bono, quia omne opus virtutis est bonum per se amabile, et si majus non excludit, optimum reputari potest, quia nihil habet melius, quod ei repugnet. Secundo declaratur in hunc modum, quia vel juramentum cadit super promissionem Deo factam, vel super promissiōnem factam homini, vel super simplicem assertionem de faciendo opere honesto, sive pertineat ad Deum, sive ad proximum, sive ad ipsum operantem. In primo casu, manifestum est juramentum obligare, quia illa promissio est validum votum, ut infra videbimus; votum autem validum si juramento firmetur crescit extensive in obligatione, ut supra ostensum est; ergo tale juramentum obligat. Similiter in secundo casu promissio homini facta est valida, et per se obligat, vel ex iustitia, vel ex fidilitate; ergo addito juramento per illud confirmatur, quia hic est effectus juramenti, et nihil est quod illum impedit. Atque haec ratio procedit etiam cum proportione in tertio casu, quia licet in eo non procedat obligatio, intercedit nihilominus assertio quædam, quæ honeste et prudenter potest fieri vera; sed illa veritas per juramentum confirmatur, quia etiam hic est finis juramenti, et nihil ibi invenitur quod illum impedit; ergo tale juramentum obligat ad faciendum verum quod dictum est. Denique hoc per se spectat ad divinum honorem, et nulla ratio majoris honoris divini reperitur in omissione rei juratae, ut ex hypothesi manifestum est, quia ponimus non impedire majus bonus; ergo.

3. *Punctus difficultatis: an juramentum de actu virtutis factum obliget, si alium meliorem actum impedit?* — Difficultas vero est, an juramentum de actu virtutis, qui si fiat, alium meliorem actum impedit, obliget ad tales actum faciendum. In quo dubio non tractamus de meliori actu, qui sit in præcepto; nam si transgrediendum esset præceptum ad juramentum de alio actu implendum, jam actus ille non esset bonus, saltem ex circumstantia, quia esset causa transgrediendi præceptum, et ita juramentum illud non esset tunc de actu bono, de quo nunc tractamus. Agimus ergo de melioribus operibus, quæ fieri voluntarie possunt, licet non præcipiantur. Et tunc etiam videtur clarum et certum, quod si homo fac-

turus non sit, seu nolit facere ea, quæ sunt meliora, teneatur ad faciendum bonum illud quod juravit, quia tunc nulla est ratio excusationis. Item quia illud juramentum sic intellectum habet duos comites judicij, et iustitiae, quia est de re honesta, ut supponitur, et actu non impedit majus bonum, quandoquidem faciendum non est; ergo obligat tale juramentum ad observandum tertium comitem, qui est veritas, id est, ad faciendum ut veritas impleatur.

4. *Obligetne juramentum ad minus bonum?*

— Solum ergo superest dubium an, non obstante juramento, possit homo licite dimittere actum promissum seu juratum, ut meliorem efficiat, quia simul fieri non possunt: occurunt enim pro utraque parte graves dubitandæ rationes. Quod enim tale juramentum præcise tunc obliget, probari potest ex capit. *Si vero, de Jurejur.: Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis æternæ.* Ex quibus verbis sumi videtur affirmativa et universalis regula servandi juramentum, quæsæ sine peccato servari potest; sed in præsenti casu juramentum servari potest sine peccato, quia omittere tunc actum meliorem, non est peccatum; ergo servandum est. Secundo, argumentum sumitur ex cap. *Cum contingat, eodem, ibi: Servari debent hujusmodi juramenta sine vi et dolo sponte præstita, cum in alterius præjudicium non redundant, neque observata vergant in dispendium salutis æternæ.*

Tertio, ex cap. *Commissum*, de Sponsalibus, ubi dicit Pontifex, eum, qui cum juramento promisit ducere aliquam in uxorem, non debere ingredi religionem, nisi prius juramentum impletat, matrimonium contrahendo, licet post illud contractum, et non consummatum, possit religionem ingredi. Ex quo responso sumitur argumentum: nam ingredi religionem melius est quam matrimonium ducere. Neque potest negari quoniam actus ille contrahendi matrimonium impedit, saltem pro tunc, actum ingrediendi religionem, qui melior est;

imo etiam exponit homines periculo implicandi se actibus matrimonii, et dimittendi simpliciter religiosum statum, et nihilominus dicit Pontifex, tutius esse juramentum implere; ergo idem est in omni simili juramento.

5. Quarto, argumentari possumus ratione: quia juramentum promissorium obligat ratione veritatis, ne contingat Deum esse invocatum in testimonium falsitatis; ergo quoties potest homo facere verum, quod juravit, te-

netur juramentum implere; sed in casu quem tractamus, potest; ergo tenetur. Primum antecedens constat ex dictis in praecedentibus; consequentia vero secunda probatur, quia illa obligatio pertinet ad praeceptum negativum non pejerandi, quod semper et pro semper obligat, quatenus negativum est; et quatenus prohibet rem intrinsece malam, nunquam potest cessare ejus obligatio, quamdui ejus observatio est in hominis potestate. Secundum autem antecedens, scilicet, tunc esse in hominis potestate servare illud praeceptum, patet, quia et est in potestate facti, ut supponitur, et est in potestate juris, cum sine peccato impleri possit.

6. Unde intelligi potest, non esse quoad hoc aequiparationem faciendam inter votum et juramentum, ita ut, sicut votum est de meliori bono, sic etiam esse debeat juramentum. Nam votum directe fit in cultum Dei, et ideo illi est offerendum, quod ei magis placet; juramentum autem (ut supra ostendimus) non est primario ad Dei cultum, sed ad confirmandam veritatem; et ideo primo et per se ad illud pertinet, ut veritas impleatur, et consequenter hoc etiam est quod in illo maxime spectat ad honorem Dei, ne rei falsae testis fiat. Potestque hoc confirmari ex promissione humana; illam enim non oportet esse de meliori bono, sed satis est quod sit de bono licto, quod sit in commodum proximi; ergo similiter juramentum promissorium non requirit quod sit de meliori bono; ergo si bene impleri potest, semper servandum est, etiam omisso quocumque alio meliori bono.

7. *Objectio.* — In contrarium vero afferri potest cap. unicum, d. 85, ubi Gregorius Papa videtur reprobare juramentum nunquam accedendi ad episcopatum, quod non appetit in alio fundari, nisi quia tale juramentum est de minori bono: quia non acceptare episcopatum non est malum, imo simpliciter videtur bonum et laudabile; solum ergo potuit improbari, quia non videtur esse de meliori bono. Nam quia episcopatus est status perfectionis, qui illum renuit, videtur a perfectione declinare; imo etiam videtur *Pastore Summum minus diligere*, ut idem Gregorius dixit, lib. 6, Epist. 5 ad Cyriacum, cap. 169. Secundo afferri potest cap. *Scias, frater*, 7, q. 1, ubi Pelagius Papa dicit *non mutare fidem, qui non mutat mentem*; intelligit autem non mutare mentem, qui propter necessitatem, vel majorum utilitatem, atque adeo propter majus bonum propositum mutat; quod clarius habe-

tur in cap. *Pervenit*, 2, de Jurejur., et sumitur etiam ex cap. *Beatus*, 22, quæst. 2; ergo similiter qui juramentum non implet, ut melius opus bonum faciat, non censemur frangere fidem suam; ergo juramentum non obligat cum dispendio majoris boni.

8. Tertio, quantum id quod juratur impedit statum perfectionis, juramentum non obligat; ut in casu supra posito de matrimonio, si quis juret non solum matrimonium contrahere, sed etiam consummare, non obstante juramento, potest ingredi religionem. Vel si sponsus post matrimonium ratum juraret sponsæ perpetuo habitare cum illa, et maritalem vitam facere, potest nihilominus ingredi religionem, antequam matrimonium consummet, ut est constans apud omnes; id ergo solum est, quia juramentum non obligat ad sui observationem cum detimento majoris boni; ergo idem dicendum est in omni casu, in quo talis comparatio occurrit; quia nisi regula generalis assignetur, non potest ratio reddi, ob quam in uno casu potius id liceat quam in alio. Quarto, obligatio juramenti promissori principaliiter oritur ex reverentia Deo debita; nam, licet prima veluti origo juramenti fuerit necessitas confirmandi veritatem humanam testimonio divino, tamen, supposita illa necessitate et institutione, prima et principialis ratio obligationis in juramento est reverentia Deo debita; sed non pertinet ad reverentiam Dei et honorem, ut propter opus minus bonum relinquatur melius; ergo nunquam juramentum ad hoc obligat, neque ita est interpretandum.

9. *Variae opiniones.* — *Opinio multorum quod juramentum impediens majus bonum non obliget.* — *Qui contrarium opinantur.* — In hac re multorum sententia est, quæ absolute docet juramentum promissorium non obligare, quoties majori bono repugnat, et consequenter propter melius opus faciendum semper posse prætermitti. Hæc tribuitur Divo Thom., d. art. 7, in corp., et ad 2, et tenet Soto, in 4, d. 27, q. 2, art. 5, loquitur tamen specialiter de juramento contrahendi matrimonium, comparando illud ad ingressum religionis. Et id tenet Palud., in 4, d. 28, q. 1, art. 3, n. 19, ubi latius extendit sermonem; expressius vero in 4, d. 38, q. 1; idem sentit Cajet., in *Summ.*, verbo *Perjurium*; *Sylvest.*, verbo *Juramentum*, 4, q. 20, adhibet tamen limitationem, de qua inferius; item verbo *Sponsalia*, § 7, verbo *Matrimonium*, 7, q. 5, con. 5, et verbo *Religio*, 2, quæst. 5 et 9; idem

sentiunt Abbas, et alii Canonistæ, in cap. *Si vero*, et cap. *Cum contingat*, de Jurejur.; Covarr., in d. part. 1, § 6, n. 6 et 7. Alii vero Doctores contrarium sentiunt, dum pro regula constituunt, quotiescumque sine peccato potest servari juramentum, servandum esse; quod sentit Glossa in cap. *Si aliquid*, 22, q. 4; et ibi Turrecrem., art. 1, num. 3; et idem videtur sensisse Hippolytus, et Oldraldus, quos refert Covarr. supra. Nam ex dicta regula aperte sequitur, in casu quem tractamus, esse obligationem servandi juramentum. Fundamenta autem illius regulæ sunt, que posteriori loco a nobis posita sunt, sicut priora argumenta sunt fundamenta communis opinionis.

10. *Distinctio promissionum quæ in juramento inveniuntur.* — Pro clariori resolutione commodum erit distinguere juramentum promissorium; nam interdum cadit in promissionem factam Deo, aliquando vero in promissionem factam homini, de qua divisione videri potest Panor., in cap. *Placuit*, 2, de Jurejur., cum Innoc., Anton. et alis. Potest etiam nonnunquam cadere in solam assertiōnem efficiendi futurum actum virtutis, sine interventu alicujus promissionis, ut supra declaratum est. Est etiam præ oculis habendum, hic solum tractari de juramento cadente in actum virtutis, ut excludamus juramentum, vel de aliis actibus, vel de omissionibus, de quibus postea dicemus. Vocamus autem hic actum virtutis omnem illum, qui ex vi sui objecti potest honeste fieri ab eo qui juramentum præstat.

11. *Prima assertio, de juramento confirmante promissionem ad Deum.* — Dico ergo primo: si juramentum sit de actu virtutis Deo promisso, sequitur conditionem voti, unde eo modo quo votum esse debet de meliori bono, tale etiam juramentum esse oportet de meliori bono. Quoad hanc assertionem est clara communis sententia, et fundari potest in regula, quod juramentum sequitur naturam contractus cui adjungitur, juxta c. *Quemadmodum*, de Jurejur., et leg. ult., Cod. de Non numerata pecun. Sic enim juramentum additum voto sequitur naturam ejus; si ergo votum non sit validum, nec juramentum erit. Quod in hunc modum declaratur, nam juramentum, quod fit ad confirmandam promissionem alteri factam, non obligat quando promissio ab altero non acceptatur; quia ille potest remittere; est autem eadem, vel major ratio non contrahendi obligationem, illo non acceptante, quæ est de

ablatione obligationis jam contractæ per illius remissionem. Sed promissio facta Deo ab ipso non acceptatur, nisi sit de meliori bono, ut nunc supponimus; ergo nisi talis fuerit promissio, quæ Deo fit, licet juramento confirmetur, non obligabit juramentum promissorium. Quo autem sensu votum esse debeat de meliori bono, ut a Deo acceptetur, infra suo loco dicimus.

12. *Quando votum non juratum non obligat, quia impedit majus bonum, nec votum juratum obligat.* — *Ratio germana.* — Hinc vero colligo, quoties votum non juratum non obligat, vel simpliciter, vel in aliquo casu, quia impedit majus bonum, similiter non obligare, etiamsi juratum sit. Hoc probant aliqui, quia obligatio juramenti est minor quam voti, sed hoc controversum est, et in rigore non concludit, quia obligatio voti et juramenti simul major est saltem extensive, quam sola obligatio voti. Ratio ergo propria est, quia obligatio juramenti addita promissioni, seu voto, semper pendet ex voluntate ejus cui facta est promissio; sed quoties votum non obligat, quia impedit majus bonum, censemur Deus non acceptare tale votum, vel simpliciter, vel pro tali opportunitate; ergo neque juramentum tunc obligat. Vel explicatur aliter, quia tale juramentum includit conditionem servandi votum, quamdui obligaverit, vel quatenus a Deo acceptatur.

13. *Purum votum obligans ad determinatum aliquid opus, potest in melius mutari, quod similiter licebit in voto jurato.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Secundo potest inferri, quoties purum votum, licet obliget determinate ad aliquod opus, licite commutatur in melius, non quia non posset utrumque opus fieri, sed quia operans non vult ita gravari, et ex duobus operibus vult facere melius, quia creditur esse Deo gratius, idem licere, etiamsi votum juratum sit. Probatur ex eodem fundamento, quod obligatio talis juramenti pendet ex obligacione voti, et ex acceptatione, vel remissione Dei, cui fit votum. Dices: ergo idem erit dicendum de commutatione in æquali, si supponamus hanc fieri posse propria auctoritate in puris votis per se spectatis, nam sequitur idem esse in votis juratis, ex eodem fundamento, quod in illo casu satisfit creditor, qui est Deus, dando illi æquale; ergo etiam impletur juramentum, quia accommodatur voto, ut dictum est. Respondeo probabiliter posse hoc sustineri. Nihilominus dici potest, et fortasse melius, non esse eamdem rationem, quia, eo ipso

quod in actibus ipsis est æqualitas, facere il-
lud, quod in specie est promissum et juratum,
habet majorem quamdam honestatem, quam
aliud, quod juratum non fuit; nam saltem est
excessus in hoc, quod exequendo actum in
propria specie promissum, salvatur veritas ju-
ramenti, magis proprie et formaliter quam
per æquivalentem actum. Unde verisimilius
est Deum in eo casu non acceptare commuta-
tionem, quia non est æqualitas in omni ho-
nestate, ideoque juramentum tunc obligare;
sed de hoc genere commutationis dicemus in-
fra latius, in materia de Voto.

*44. Secunda assertio de juramento confir-
mante promissionem humanam.* — Dico secun-
do: juramentum promissorium cadens in pro-
missionem factam homini, si potest honeste
impleri, obligat ad sui observationem, nec po-
test in melius commutari cum documento cre-
ditoris, et ipso invito, nisi in his quæ ad sta-
tum perfectionis pertinent. Juxta assertionem
hanc limitamus seu explicamus priorem sen-
tentiam, quam limitationem posuit Sylvest.,
d. q. 20, ubi citat Joan. Andream, in Mer-
cureialibus, circa regulam, *In malis promissis*, et
cap. de Regul. Juris, in 6, et Doctores, in d.
cap. *Placuit*, et in cap. *Quinto*, de Jurejur.,
ex quo textu idem colligitur. Et alii Doctores,
qui videntur hanc limitationem omittere, for-
tasse illam ut manifestam supponunt ex na-
tura humanæ promissionis. Probatur ergo
primo inductione, quia si quis juravit dare li-
beraliter decem aureos Petro, non potest illos
in eleemosynam dare, etiamsi hoc opus per se
spectatum fortasse esset melius et gratius Deo,
quam illa liberalis donatio. Similiter si juravi-
servire alicui, non possum licite illud præter-
mittere, ut serviam hospitali, licet hoc secun-
dum se melius sit; et idem est in similibus.
Ratio vero est, primo quia promissio facta ho-
mini obligat in conscientia, ita ut sit contra
justitiam vel fidelitatem, illam non implere,
si quis possit; neque propter solum titulum
transferendi rem promissam in opus magis
pium excusari quis potest in conscientia ab
observatione obligationis contractæ per hu-
jusmodi promissionem; ergo quando juramen-
tum tali promissione adjungitur, fortius obli-
gat in suo ordine. Antecedens certum est, quia
promissio, quæ fit homini, fit directe in com-
modum illius, unde non consideratur quid in
illa sit melius vel gratius Deo, et hoc modo
obligat, quia hoc est necessarium ad convic-
tum humanum, et ut servetur justitia et veri-
tas inter homines; alioquin infinitas fraude-

invenirent homines ad evacuandas promissio-
nes suas.

*45. Item est optima ratio, quia per promis-
sionem factam homini res promissa aliquo
modo pertinet ad eum, cui facta est promissio;*
nam vel acquisivit jus ad illam, vel illi est
peculiari modo debita, vel saltem est quasi
dicata commoditati et voluntati illius; et ideo
jam non pertinet ad bonos mores expendere
rem illam in aliud usum, non cedente illo
cui fuit promissa. Quapropter licet ante pro-
missionem fuisse fortasse melius rem illam
dare pauperibus, quam Petro illam promittere
aut dare, post factam promissionem jam non
est id melius, Petro invito. Atque hæ rationes
applicari etiam possunt ad propriam obliga-
tionem juramenti, maxime quia juramentum
non additur promissioni, ad minuendam vel
enervandam illam, sed potius ad fortiorum red-
dendam. Ergo sicut promissio obligat absolute
ad sui observationem, non obstante specie,
vel apparentia melioris operis, ita et religio
juramenti promissori obligat, quia juramen-
tum sortitur naturam contractus cui adjungit-
ur; ergo juramentum additum promissioni
humanae sequitur conditionem ejus. Obligat
ergo absolute, sicut ipsa promissio. Dixi vero
in conclusione: *Cum documento creditoris*,
quia speciale dubium habet, an sine illo hoc
liceat, quod pendet ex dicendis infra.

*46. Addidi vero in assertione limitationem
de promissione humana, quæ obstat, vel di-
recte repugnat ex objecto statui perfectionis,*
quia illa intelligitur semper involvere condi-
tionem, nisi transire quis velit ad statum per-
fectionis, quia non debet impediti propter im-
plendam promissionem homini factam, juxta
cap. *Ex publico*, de Convers. conjugatorum.
Et ideo quando talis promissio juramento fir-
matur, etiam juramentum sortitur naturam
ejus, eamdemque conditionem in sua obliga-
tione involvit. Tale ergo juramentum non obligat
cum detimento talis boni melioris. Et in hac
parte convenienter maxime doctores, et de hoc
meliori bono potissimum loquuntur, quando
dicunt juramentum promissorium non obli-
gare cum detimento boni altioris ordinis, ut
notat Palud., in 4, d. 27. Ratio vero reddi po-
test ab excellentia et singulari favore status
religiosi, propter quem etiam matrimonium
ratum intelligitur involvere conditionem il-
lam, ut ante consummationem liceat ad sta-
tum religiosum transire. Sed etiam, propor-
tione servata, sponsalia jurata non obstant
quominus aliquis licite valeat religionem in-

gredi, ut paulo post videbimus. An vero hæc
exceptio sit ex natura rei, vel speciali jure
Ecclesiæ, ita limitante intentionem seu volun-
tatem promittentium seu contrahentium, vi-
debimus latius in materia de Voto. Nunc so-
lum dicimus, esse hoc maxime consentaneum
divino juri, quasi connaturali talibus rebus,
supposita earum institutione et conditione; et
inde ortum esse ut juxta communem sensum
et existimationem fidelium, talem intentionem
censeantur habere, quando ea juramenta pro-
missoria emittunt.

*17. Differentia inter promissionem quæ im-
pedit statum perfectionis, et alias quæ impe-
diunt particulares actiones aliquarum rerum
de se meliores.* — Ac denique ita explicari po-
test differentia inter hanc promissionem, cuius
executio absolute impedit statum perfectionis,
et alias particulares promissiones tempora-
lium bonorum, vel actionum, quæ ad summum
impediunt particulares actiones, vel usus de-
se perfectiores talium rerum. Nam in priori-
bus ipsamet persona inhabilis redditur ad
perpetuum statum meliorem; et ideo non est
verisimile, jurantem voluisse obligare se cum
tanto dispendio majoris boni sui spiritualis;
neque in eo sensu fuisse prudens aut ratio-
nabilis promissio. In aliis vero particularibus
promissionibus non est similis ratio, quia im-
pedimentum non est tanti momenti; imo est
quodammodo per accidens, quia per se loquen-
do persona manet habilis, non obstante pro-
missione, ad meliora opera ex alia simili ma-
teria præstanda. Quod si talis materia desit,
illud est accidentarium, et coram Deo potest
recompensari quoad totam honestatem virtutis
per internum desiderium, aut voluntatem.
Ac denique ad commune bonum maxime ex-
pedit, promissiones humanas honestas, et
maxime juramento confirmatas, simpliciter
stabiles et ratas permanere quasi ordinaria
lege; exceptionem autem esse certam, aut
specialem. Hic vero occurrebat explicandum,
an sub statu perfectionis includatur etiam sta-
tus clericalis, vel etiam status cœlibatus cum
simplici voto castitatis. Sed hæc habebunt
commodiorem locum, tractando de voto cas-
titatis.

*18. Assertio tertia de juramento confirman-
te solam assertionem de honesto opere futuro.*
— Dico tertio: si juramentum promissorium
non includat propriam promissionem, et obli-
gationem ejus, sed tantum simplicem asser-
tionem de honesto opere faciendo, eadem dis-
tinctione utendum est; nam si juramentum

sit factum intuitu divini honoris tantum, non
ita præcise obligat, quominus per melius opus
impleri valeat; secus vero est si sit factum in
commodum alterius hominis. Prior pars non
habet difficultatem, suppositis quæ diximus
in prima assertione; quia si hoc licet etiam
ubi intervenit promissio ad Deum, cur non
licebit quando tantum simplex intervenit as-
sertio, quæ, ut supponitur, procedit ex inten-
tione divini honoris? Nam illud est quasi for-
male; et particulare opus, tanquam materiale;
et ideo etiam ibi subintelligitur inclusa con-
ditio, nisi meliori modo Deus honoretur, nam
hoc etiam intelligitur esse illi gratius. Et ideo
non obstat obligatio faciendi verum, quod ju-
ratum est, quia sub conditione, seu intentione
sub qua juratum esse intelligitur, vere imple-
tur. Item quia ille, in cuius gratiam tale ju-
ramentum factum est, nempe Deus, censemur
illo modo esse contentus; tunc autem ju-
ramentum promissorium quoad veritatem suam
censemur impleri, quando illi, in cuius gratiam
fuit exhibitum, satisfit.

19. Posterior pars difficilior videri potest,
quia per tale juramentum nullum jus alteri
acquiritur; ergo nullam inducit obligationem
respectu illius, sed solum respectu Dei; ergo
in observatione talis juramenti non est spec-
tanda utilitas, vel voluntas hominis, sed sola
honestas actionis secundum se spectata, ut
cedit in gloriam Dei; ergo poterit tale ju-
ramentum sufficienter impleri expendendo in
majus Dei servitium rem illam, vel pecuniam,
quam sub juramento aliquis dixerat se alteri
daturum.

20. Nihilominus probatur assertio primo,
ex illis juribus quæ docent servanda esse ju-
ramenta facta proximo, etiam inique illa pe-
tentia vel extorquenti, ut sunt juramenta de
solvendis usuris, cap. *Debitores*, de Jureju-
ran., et juramentum metu extortum, cap. *Si
vero*, eod., cum similibus. Quia illa juramenta
non obligant ratione promissionis, sed solum
ratione veritatis proximo juratae; ergo multo
magis idem dicendum est de quacumque as-
sertione licite et voluntarie facta, et juramento
firmata de opere bono faciendo in commodum
proximi, etiamsi assertio illa non involvat
promotionem.

21. Secundo, potest simile argumentum
sumi ex promissione interna, quam secum ho-
mo facit dandi aliquid proximo; nam, licet
per se non obliget, ut probabilior et communi-
or opinio fert, nihilominus, si juramento
firmetur, inducit obligationem propter reve-

rentiam juramenti, et veritatem ejus. Ut sensit Soto, lib. 7 de Just., q. 2, art. 1, ad 1, et sumitur ex his quæ tradunt Molina, tom. 2 de Just., tract. 2, disp. 263, ad finem; et Guttier., 1 p., de Juramento confirmatorio, cap. 36, n. 4; et Covar. supra, 2 p., § 4, n. 11 et 16; et Gregor. Lopez, in leg. 4, tit. 4, part. 4. Ergo majori ratione si quis coram aliquo sub juramento affirmet se aliquid ei daturum, quamvis expresse declareret se non facere promissionem, sed tantum id affirmare, ex vi juramenti tenetur illud facere verum, quod ei dixit. Tertio, infra ostendemus simile juramentum posse relaxari ab eo cui implendum est, ex vi juratae assertionis, sicut etiam potest, imo et debet ab usurario remitti juramentum de solvendis usuris; ergo signum est tale juramentum de se obligare, ut circa illam personam impleatur, circa quam factum est, et naturam illius esse, ut ab illius voluntate pendeat.

22. Ultimo propria ratio esse videtur, quia licet juramentum illud non confirmet pactum aliquod, vel promissionem propriam, nihilo minus fit intuitu proximi, et in commodum ejus; et ideo ad veritatem juramenti spectat, ut veritas impleatur sicut prolata est. Neque tunc commode habet locum interpretatio de conditione inclusa, scilicet, *nisi commutetur in melius*, quia verba, quæ sibi invicem solent homines praestare, etiamsi non sint in rigore promissoria, sed assertoria, non solent in hoc sensu proferri, sed in sensu absoluto de faciendo tali opere, vel danda tali re; vel ad summum involvitur conditio, si commode possit, vel res non fuerit notabiliter mutata, juxta inferius dicenda. Longe autem diversa conditio est, nisi postea libeat in aliud melius opus illud commutare; hæc enim est contra communem sensum et intentionem hominum; ergo exhibito juramento non licet ut tali conditione, sed oportet veritatem, prout dicta est, facere et implere. Et eadem ratione non habet hic locum interpretatio, quod Deus erit contentus meliori opere, quia Deus hic non intervenit, ut is cui juratur, sed solum ut per quem juratur; et ideo per se, et ex vi juramenti necesse est ut is, cui juratur, sit contentus. Quod si ita non fiat, neque etiam Deo ipsi placebit commutatio, quia ad ejus reverentiam magis spectat, ut veritas impleatur, prout asserta fuit.

23. An assertio jurata de bono opere praestando, quæ nec intuitu Dei, nec alterius, sed absolute, vel in commodum jurantis facta fuit,

obliget jurantem.—Sed quid si assertio jurata de aliquo bono opere praestando, neque intuitu honoris Dei proprie et directe facta sit, neque etiam in gratiam proximi, sed absolute, vel in commodum ipsiusmet jurantis? Videri enim tunc potest pro arbitrio etiam jurantis posse commutari, quia videtur eadem esse proportio, ut sicut juramentum factum in gratiam Dei potest in id, quod est gratius illi, commutari, et quod fit in gratiam proximi, etiam mutatur ad voluntatem ejus, ita jurans in gratiam sui possit quasi sibi remittere obligationem. Sed hæc licentia nimia esse videatur, et ideo illam non probo; sequitur enim talia juramenta, etiamsi honeste possint impleri, non solum posse commutari in rem magis honestam, sed etiam in æqualem, vel inferiorem, vel etiam in nullam, si jurans velit sibi ipsi condonare, et juramentum relaxare, quod est dicere, illud juramentum non obligare. Hoc autem dicendum non est, nam si juramentum illud est de actu honesto, quod sine ullo incommodo impleri potest, cur non obligat? Certe id est contra omnia jura, et contra vim juramenti, quod ad confirmandam veritatem efficax est. Item alias illictum esset sic jurare, nam ad minus esset vanum et inutile, quia sine fructu adhiberetur tale juramentum. Consequens autem contra rationem est, quia sicut habere propositum efficiendi bonum actum, per se bonum est, ita uti medio accommodato ad stabilitatem illius propositi, per se etiam bonum est; tale autem medium est juramentum; negari ergo non potest quin tale juramentum obliget.

24. *Resolutio difficultatis.*—Dico ergo illud juramentum obligare, ejus tamen obligationem esse instar obligationis voti; et ideo sicut votum potest commutari in melius, ita etiam tale juramentum; non est autem intelligentium illud juramentum includere proprie et in rigore votum. Nam hoc est contra suppositionem, scilicet quod juretur pura assertio sine promissione, quam suppositionem possibilem esse supra ostensum est; sed dicitur esse instar voti, quia sicut votum est directe in Dei cultum et honorem, ita etiam hoc juramentum ad Deum tendit. Unde reducitur hoc juramentum ad illud, de quo in prima parte hujus assertionis dictum est, quod nimirum fit intuitu divini honoris absque promissione. Sed est differentia, quod illud ita fit (ut supponitur) ex directa intentione et expressa cogitatione operantis: hoc autem, de quo nunc loquimur, non ita fit, sed solum ex

cogitatione et intentione talis boni honesti, quod nec ad proximum pertinet, nec ad Deum refertur ab operante. Sed tamen quia honestum est, natura sua fertur in Deum; et ideo natura etiam sua censetur includere conditionem, ut si per aliud Deo gratius impleatur, juramentum violari non censeatur.

CAPUT XIII.

VARIA JURA EXPOUNTUR, ET FUNDAMENTIS UTRUSQUE SENTENTIÆ POSITIS CAPITE PRÆCEDENTI SATISFIT.

possunt sub promissionem et juramentum, quamvis non sub ea ratione qua impediunt perfectionis statum; et idem a fortiori est de quolibet actu honesto, nam juramentum de illo obligationem inducit, cuius signum est, quia non potest simpliciter omitti, licet possit in melius commutari. Unde etiam infero non esse in omnibus equiparandam materiam voti et juramenti, ut Soto et alii in præsenti indicant; sed sine dubio aliqua potest esse materia juramenti, quæ non potest esse materia voti, ut in sponsalibus secundum se spectatis est manifestum, et in aliis actibus ostendetur in capitibus sequentibus.

2. *Capitulum Commissum expenditur.*—In tertia objectione proponitur difficilis decisio textus in d. cap. *Commissum*, de Sponsal., ubi quæsum est an is, qui juravit aliquam in uxorem ducere, et postea volens religionem ingredi, debeat prius matrimonium contrahere. Et respondet Alexander III, tutius esse, religione juramenti servata, prius contrahere, et postea ante copulam religionem ingredi. Quæ responsio multis Doctoribus adeo difficilis visa est, ut ea non obstante docuerint posse illum, qui sic juravit, ingredi religionem non contracto matrimonio. Ita tenet Palud. in 4, distinct. 27, quæst. 1, art. 3, num. 23, et distinct. 28, quæst. 1, art. 3, num. 18 et seq. Item Richardus, distinct. 26, art. 2, quæst. 4; Cajetanus, in Summa, verb. *Perjurium promissorium*; Soto in 4, distinct. 27, quæst. 2, art. 5; et ex Canonistis tenuit hoc Glossa in d. cap. *Commissum*, quam ibi communiter sequuntur Innocentius, Hostiens., Abbas, et alii; et Summistæ, Sylvest., *Juramentum*, 3, quæst. 5, et verb. *Religio*, 2, quæst. 5 et 9; Angel., *Juramentum*, 4, num. 3; Tabien., verb. *Sponsalia*, num. 9, et ibid. Armill., num. 12, et Covar., in Epitome Quarti Decretalium, 1 p., cap. 5, in princ., n. 11. Fundamentum hujus sententiæ sumitur ex secunda assertione posita, quia sponsalia intrinsecè involvunt conditionem, nisi alter contrahentium ad religionem transire voluerit, juxta cap. *Ex publico*, de Convers. conjugatorum; quod si verum est in sponsalibus de præsenti, multo magis de futuro. Ergo juramentum additum sponsalibus eamdem conditionem includit, juxta regulam superius positam.

3. *Variae interpretationes ad cap. Commissum.*—Ad cap. autem *Commissum* variis modis respondent dicti auctores: primo Pontificem solum dicere, tutius esse, id est con-